

Metapolens Genius Loci

Steder, deltagere og laboratorier

Halleløv, Inger

Document Version
Final published version

Published in:
Metapolens Genius Loci

Publication date:
2011

License
CC BY-NC-ND

Citation for published version (APA):
Halleløv, I. (2011). Metapolens Genius Loci: Steder, deltagere og laboratorier. In I. Halleløv, K. Buciek, B. Müller, & S. Hornskov (Eds.), *Metapolens Genius Loci: Steder, deltagere og laboratorier* (pp. 5). Kreativ Metapol.

[Link to publication in CBS Research Portal](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us (research.lib@cbs.dk) providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Download date: 04. Jul. 2025

METAPOLENS GENIUS LOCI

- steder, deltagere og laboratorier

Øresundsregionen som

KREATIV METAPOL

EN INVITATION

Med dette skrift har vi ønsket at tage nogle temaer fra det Øresundsregionale projekt "Kreativ Metapol" op til behandling. Det er efter vores mening vigtige temaer, som dog først og fremmest afspejler, hvad videnpartnerne - CBS/CVL, Copenhagen Business School/ Center for Virksomhedsudvikling og Ledelse; MAH, Malmö Högskola og RUC, Roskilde Universitetscenter - i projektet har fundet interessant.

Temaerne spænder fra spørgsmål om metapol-ideen over hvad der karakteriserer gode steder til deltagerkultur og eksperimenterende laboratorier. Når vi ovenfor skriver "tage temaer op til behandling", skal det ikke forstås som at vi mener at temaerne efter en sådan "behandling" er belyst i dybden, men snarere at vi ønsker at reflektere over nogle tematikker og der igen nem invitere til videre fordybelse hos ikke mindst de mange praktikere, som projektet har været og er i dialog med og som er de egentlige bærere af de i projektet formulerede ambitioner om netværksbygning, videnuudveksling og kreativitet på tværs af den dansk - svenske grænse gennem Øresund.

Formålet med skriftet er derfor at præsentere et oplæg til dialog mellem praktikere og universiteter om, hvad den kreative metapol er og hvad den kan blive til i fremtiden. Og samtidig nogle indledende spørgsmål omkring, hvordan man skaber et ideelt samarbejde mellem teori og praksis; over kommunegrænser og i netværk.

I forbindelse med redaktionen af dette skrift har vi gentagne gange talt om behovet for et fagligt tidsskrift, der handler om regional udvikling med kulturen som omdrejningspunkt. Og et tidsskrift, hvor kvaliteten løftes af netop dialogen mellem praktikere fra kommuner og regioner og universiteter.

Et tidsskrift, der bl.a. vægter det gode steds potentialer og disse steders positive kulturelle effekt. Et skrift, der løbende fokuserer på de tiltag, der er i gang for at innovere i offentlige organisationer, pt. for eksempel ved at arbejde med deltagerkultur og med forskellige laboratorieformer.

KOLOFON

Redaktion

Inger Halleløv, Keld Buciek, Bosse Müller
og Søren Hornskov.
Herlev, 2011

Foto

Side 6 og 7 Keld Buciek
Side 9 Inger Halleløv
Side 14 Keld Buciek
Side 17 Keld Buciek
Side 18 og 19 Ewa Levau
Side 22 Keld Buciek
Side 24 og 25 Ewa Levau

Grafisk tilrettelæggelse

Karima Andersen

METAPOLENS GENIUS LOCI

- steder, deltagelse og laboratorier

Skriftets temaer skal altså primært ses som nogle indledende forsøg på at indkredse en substans omkring nogle ofte lidt flyvske tanker om metapol, steds kvalitet, deltagelse mv. Vi har kaldt skriftet "Metapolens Genius Loci - steder, deltagere og laboratorier" i et forsøg på at konkretisere den ånd, der har været fremherskende i projektet som vi har kunnet iagttage det fra sidelinien de sidste par år.

Der har været og er noget "legende" tilstedede, en stor lyst til at afprøve nye ting, og en stor åbenhed overfor at lade sig inspirere på tværs af fag- og landegrænser. Det er ikke vores opgave at evaluere projektet, vi noterer os blot en lyst til udveksling af ideer og tanker, som vi med dette skrift gerne vil bidrage til. Bidragene i skriftet er derfor ikke nødvendigvis færdigudviklede tanker, noget er del af en stedse pågående proces og "på vej".

Skriftet kan også ses som et første skridt på vejen mod en undersøgelse af potentialerne og mulighederne i en post-projekt fremtids netværksorgan, i form af et fagblad, et tidsskrift eller lignende, for faggrupper, der beskæftiger sig med planlægning af kultur ...?

I artiklen Metapol – hvorfor? Af John Pløger, RUC introduceres metapol som et begreb, der skal sige noget andet om regionernes position mellem byen og nationen, i det globale, i det kosmopolitiske, i det

glokale som alle også er begreber, der er i spil for at forklare samfundsudviklingen. Der argumenteres for, at begrebet Metapol signalerer et nyt syn på regionens kræfter og muligheder.

I artiklen Steders patina eller genius loci af Keld Buciek, RUC udfoldes begrebet Genius Loci både i et historisk perspektiv og i et kærligt kritisk perspektiv, hvor der reflekteres over det at kunne gribe de mulige rum og afgørende øjeblikke, hvor netop improvisationen får mulighed for at skabe nytænkning.

I artiklen Deltagarkultur – som begrepp, problematik och praktik af Per Dahlbeck, Bosse Müller och Magnus Persson, MAH introduceres och problematiseras begrebet deltagerkultur. Vigtige temaer, som er vokset frem i løbet af projektet, skitseres også her.

I artiklen Laboratorier som innovationsstrategi af Inger Halleløv, CBS introduceres begrebet laboratorium som et begreb, der har potentiale til at påvirke nuværende strukturer og forholdemåder. Et begreb, der henter begreber fra naturvidenskab, økonomi og humaniora, hvilket til dels kan gøre det uklart, men på den anden side kan tillade alle at relatere til det.

God læselyst!

Keld Buciek, Inger Halleløv og Bosse Müller

METAPOL - HVORFOR?

Af John Pløger, RUC

I de senere år er man i Europa i stigende grad begyndt at tale om "metapolen". Den er noget andet end regionen, noget andet end metropolen, noget andet end regional urbanisme, noget andet end netværksregionen? Eller er metapolbegrebet blot gammel vin på nye flasker?

Metapol er et begreb, der skal sige noget andet om regionernes nuværende position mellem byen og nationen. I det globale, i det kosmopolitiske, i det glokale. Alle tre begreber, der også er oppe i tiden. Vi vil argumentere for, at begrebet Metapol signalerer et nyt syn på regionens kræfter og

muligheder, som vi forsøger at udrede i dette projekt. Nemlig regionen som afhængig af konnektiviteter, forstået som forbindelsesmåder og forbindelseslinier. Og ikke af at være en node i et større strukturelt spil eller overnationale relationer. Begrebet inkluderer altså betydningen af mobilitet, translokalitet, glokalitet og interurban konkurrence. Men begrebet peger også samtidig på nødvendigheden af at se på de singulære forbindelsesmåder; f.eks. kontaktnet og forbindelseslinier og i forhold til innovation og marked. I en kommunal sammenhæng er en af udfordringerne at udvikle netværk og partnerskaber på

Das Unperfekthaus, Essen, kunstnerkollektiv og kulturcenter

tværs af kommunegrænser. Her tilbyder begrebet metapol en måde at italesætte sådanne netværk.

Tanken om at bruge et begreb som metapol er selvfølgelig at kendte begreber som regionalisme, globalisering, urbane netværk, polycentriske regioner eller regional urbanisme på en eller anden måde er utilstrækkelige. Og metapol begrebet som sådan signaliserer derfor et særligt perspektiv og nogle særlige aspekter af regioner i dag. Det regionale samarbejde knyttet til "løftet" af den gamle industriregion "Ruhr" til oplevelsesøkonomisk lokomotiv, er et

godt eksempel på nødvendigheden af nye måder at se den regionale udvikling på.

Forståelsen af den regionale udvikling har traditionelt været centreret om at forstå byspredning, funktionelle regioner, regionale netværk og mobilitet. Ideen om metapol er mere relateret til regionsproblematikker knyttet til globalisering og fremvæksten af et informationsfund med dets betydning for transregional kommunikation, produktion og udvikling af viden.

METROPOLIS, GLOBALISERING OG REGION

Mange omtaler de seneste decenniers udvikling som en globalisering. Andre taler om en kosmopolitanisering f.eks. som erosion af klare grænser, der adskiller markeder, stater, civilisationer, kulturer, folks livsverdener og dets konsekvenser: den ufrivillige konfrontation mellem fremmede over hele kloden¹. En grund til konfrontationen er, at vi normalt tænker fra nationalstaters perspektiv, selv om flere og flere accepterer, at tiden præges af kulturel relativisme, multikulturalisme og internationalisering. Vi behøver ikke her kun at tale om økonomi, politik eller overnationale netværk som FN og EU, men kan bare tale om sociale medier som facebook, twitter osv. Og vores daglige arbejde, hvor vi kan kommunikere med kollegaer tværs over kontinenter.

Det betyder paradoksalt nok ikke, at verden homogeniseres eller uniformeres. Vi ser tværtimod klare tendenser til, at det særlige i kulturen, hverdagslivet, personligheden, gruppen, kreativiteten, de særlige betydningsfulde netværk, livsstilen, livsverdens værdier og betydningskemaer m.v. fremhæves og dyrkes.

MOBILITETENS BETYDNING

En af de trends der muligvis er mere manifesteret - i hvert fald i Øresundsregionen - er at pendlingen vokser, også i afstand. Det skyldes sandsynligvis tre forhold:

- » bedre transport-kommunikation i regionen
- » at de digitalt og internetbaserede entreprenører har mulighed for at arbejde og bo langt væk fra arbejdsstedet. Her tænkes på brancher som reklame, film,

arkitektur og design. Desuden kan mange i offentlige virksomheder som højskoler, universiteter m.v. gøre det samme

- » at mange stadig foretrækker at bo i mindre bymæssige omgivelser samtidig med at de arbejder eller studerer i regionens storbyer².

Beck³ påpeger noget interessant: globalisering er ikke et valg. Det er ingens regel. Der er ikke nogen i ledelsen, ingen startede den, ingen kan stoppe den. Det er en slags organiseret uansvarlighed, hvilket bør få regioner, byer og deres politikere og institutioner til at være på mærkerne for at få en position i dette flydende univers. Har Øresundsregionen set sig selv i denne globale/kosmopolitiske verden? Med dens hybridisering snarere end en tydelig netværksopbygning. Et eksempel er at migration og multikulturalisme betyder, at der flyttes enorme midler ud af regionen, der opsuges af oprindelseslandet, mens der ikke er nogle udviklingspolitikker på hvordan disse ressourcer kunne udnyttes i regionen, f.eks. eksport-import eller import-eksport. Stærkt udviklede regioner som Øresundsregionen er dybt involveret i en transnational økonomisk metapower⁴ som firmaer er langt bedre til at tilpasse sig end det politiske system og dets institutioner.

METAPOL – HVAD ER DET MON?

Den franske transport- og byforsker Francois Ascher⁵ ser "metapolis" som den "tredje moderne urbane revolution" og den regionale urbanisme vi ser vokse frem i form af:

- » en voksende regional mobilitet
- » flere regionale agglomerationer⁶ inden for produktion, viden og økonomi

Landschaftspark Duisburg Nord

- » regioners transnationale netværk og relationer.

Disse faktorer peger på, at vi bør tale om en ny form for region, nemlig "metapolen". Han baserer sin idé på den mobilitetsudvikling, hvor byerne er bundet op til tekniker for at transportere og opbevare folk, informationer og varer/værdier. Denne udvikling inkluderer både Haussmanns boulevardisering af Paris, metrosystemer og regionale, globale transportnetværk. Som f.eks. skibe, fly, højhastighedstog, lastvogns- og containertransporter. Disse "hubs and spokes" systemer har fremskynnet storbyvæksten, "metopoliseringen" og udvidet individets fysiske mobilitet⁷.

NEW INFORMATION & COMMUNICATION TECHNOLOGIES

Ascher mener, at "New Information & Communication Technologies" (herefter NICT) har skabt nogle paradoksale udviklinger. Et NICT paradoks er f.eks., at ovennævnte udvikling har en samtidig udvikling, hvor ansigt-til-ansigt møder og sanseoplevelser er blevet mere værdifulde. Byboere er derfor mere tiltrukket af begivenheder eller events i byen, som giver mulighed for at møde andre. Individet fremhæver autonomien til at kontrollere deres egne tid-rum samtidig med at mobilitet er deres primære instrument for at selekttere i vores valg-orienterede samfund⁸. Et eksempel er, at byturismen er et voksende erhverv i den vestlige verden⁹.

NICT betyder også en polarisering og spredning af funktioner som kan have skala- og tæthedseffekter. Trafiktæthed ind til byerne er velkendt her, men det giver også byer i regionen mulighed for at profilere sig som pendlings- og bosætningsbyer snarere end produktionsbyer.

Ascher peger også på, at NICT byerne kan udvikle deres egen "hyper-tekst". Det vil sige at skabe liv, der switcher mellem netværk og sociale universer i en kombination af reale og virtuelle kommunikationsmetoder. Individer eksisterer i og bevæger sig igennem distinkte sociale felter, hvor interaktionen kan være økonomisk, kulturel, emotionel, gensidig, hierarkisk, konventionel, ansigt-til-ansigt, skrevet, talt, telekommunikativ osv.¹⁰. Samtidig er det ikke alle, der har tilgang til dette enten på grund af manglende kompetencer, kvalifikationer eller økonomi.

Imidlertid fører NICT for regioner og byer generelt set til en metapolisering, idet de vækst-stærke byer absorberer byer og småbyer i deres dag-til-dag omkreds. Ascher bruger begrebet metapolis til at beskrive disse nye former for udstrakte, heterogene, diskontinuierlige og polycentriske urbane regioner¹¹.

En sådan udvikling stiller en række udfordringer til regionernes planlægning af den regionale urbanisme:

- » Planlægning af hyperstedet, dvs steder, der tillader valg og mobilitet
- » À la carte 24/7 byen, der tillader et liv i en konstant og multirettet bevægelse. Hvilket inkluderer transport, parkering såvel som informelle mødesteder
- » En række tætheder, der passer det nu-

værende samfunds praksisser og sociale relationer. Hvilket betyder fragmenterede zoner, hvor specifikke funktioner prioriteres¹².

PÅ VEJ MOD METAPOLEN?

Metapolen er mobilitetens, transitens, passagens og den informelle kommunikations steder. Den er i og for sig en række flygtige rum med forskellige rum og funktioner, der tjener specifikke formål. Det er steder, hvor sekvenser af aktiviteter bliver sammenvævede eller blot overlapper hinanden. Dette gør samtidig metapolen til et potentielt rum for sociale relationer, netværk, oplevelser, intime møder og urbanitet. Metapolen kan også medvirke til en emotionel investering med affektionsværdi.

Derfor handler planlægningen om at politikere og planlæggere må skabe muligheder for at disse socio-rumlige kvaliteter kan vokse frem. For Øresundsregionen vil det bl.a. betyde at kunne besvare spørgsmål som:

- » Hvordan kan regionen beholde byer med lav tæthed samtidig med at de kan udvikle sig som fragmenterede steder, hvor man som enkeltindivid kan bevæge sig hurtigt igennem byens rum?
- » Hvordan kan man planlægge atmosfærer?
- » Hvordan kan man lægge til rette for praksis og de sociale relationer med udgangspunkt i de måder, stederne bruges på?

Metapolen signaliserer med andre ord meta-byen og meta-regionen, der måske kan karakteriseres som følger.

Meta signalerer, at region og by:

- » ikke længere meningsfuldt kan defineres i forhold til de geografiske grænser,

de demografiske strukturer eller erhvervsstrukturer.

- » ikke længere defineres entydigt socialt og kulturelt
- » ikke længere i deres økonomi, politik og kultur er et entydigt nationalt produkt
- » skal forstås i deres permanente forandringer og overgange
- » må begribes på ny, fordi uforudsigelige kræfter påvirker deres funktionalitet, netværk og udvikling.

Pol signaliserer

- » nødvendige strategiske politiske valg
- » udvikling af netværk med byer og steder

METAPOL

har regionen som centrum og derfor er konnektiviteter i fokus. Altså forbindelser og koblinger såvel inter- og intraregionalt som inter- og intraurbant.

Regional urbanisme har kun byen som omdrejningspunkt og regionen som et supplement til byens behov.

Hvordan kan Øresundsregionen udvikle sig, således at dens store og små enheder, rurale og urbane, fjerne og nære områder får deres særlige udviklingskræfter og muligheder sat i position gennem forbindelser og koblinger med andre steder?

Hvordan kan der udvikles konnektiviteter på det kulturelle, økonomiske, sociale og erhvervsmæssige område, så at de tjener regionen som helhed, men respekterer de forskellige muligheder, potentialer og positioner som de enkelte dele af regionen indeholder? Udfordringen for dagens planlæggere er at designe diskontinuit-

tens byer, lav-tætte urbane rum, borgere i bevægelse samtidig med at værdier og kvaliteter i den traditionelle fodgænger by bibeholdes?

Dette er også metapolens udfordring og såfremt polarisering af steder skal undgås må det være sådan, at individer og sociale grupper skal være i stand til at kontrollere deres mobilitet uden at bevægelsen for nogle skal påvirke livet til andre .

¹ Beck (2008). Reframing Power in a Globalized World, Organization Studies 29(5), p793-804.

² Den mellemstore danske by Svendborg på Fyn blev i en Richard Florida inspireret undersøgelse udråbt til at have den største koncentration af den "kreative klasse" i Danmark og i dag har byen udviklet denne profil strategisk gennem at blive godkendt som Danmarks første "Slow City".

³ Beck 2008:796

⁴ Beck 2008:798

⁵ Ascher, Francois (2007). Multimobility, Multispeed Cities: A challenge for Architects, Town Planners and Politicians. Places 19(1), p36-41.

⁶ Agglomeration: ophobning. Sammenhobning af i sig selv ulige genstande. Spec. tæt bebyggelse. Fra supplement til ODS, Ordbog over det danske sprog.

⁷ Ascher (2007:36)

⁸ Ibid. (2007:37)

⁹ Byturisme inkluderer ikke kun rejseaktivitet, men også omsætningen i byen som kulturtilbud, konsum, hotel m.m.

¹⁰ Ascher (2007:38)

¹¹ Ibid. (2007:39)

¹² Ibid. (2007:40-41)

STEDERS PATINA

- eller Genius Loci¹

Af Keld Buciek, RUC

En fælles ambition i Kreativ Metapol er ønsket om at finde ud af, hvad der kendetegner et godt sted, et godt miljø og hvorledes gode steder og miljøer fastholdes, skabes og udvikles. Denne ambition deles af utallige planlæggere, forskere, skribenter og praktikere og har præget litteraturen om byen gennem historien, såvel som i forskellige kulturer.

Forestillingen om "det gode liv" og dets mulige eller umulige realisering i en urban

kontekst er beskrevet og indtænkt i værker og planer i et næsten helt ufatteligt stort omfang. At sige noget nyt og anderledes i forhold til denne forestilling er derfor i princippet umuligt. Det har dog ikke skortet på forsøg. Forsøgene på at planlægge sig til det gode livs steds-mæssige udfoldelse spænder vidt og inkluderer projekter som Ebenezer Howards Garden City, Le Corbusiers megabydele, Frank Lloyd Wrights arkitektur osv osv.

Et generelt træk i de mange planforsøg synes dog at have været et dominerende

fokus på at "bygge sig til det gode liv", dvs. designe funktionelle bygninger og funktionel infrastruktur, mens tanken om at "lade være med at bygge" sjældnere har været en del af det gode livs realisering. Om dette skrev den danske byplanlægger Kai Lemberg allerede i 1981: "Det er langt sjældnere at byplanlægningen tilgodeser frihedsværdier såsom boliger hvis endelige udformning beboerne selv kan gøre færdig og senere lave om på, plads til eksperimenter på brugernes betingelser, indretning af fælles værksteder for kreativ udfoldelse, fastholdelse af ubebyggede arealer til disponering i senere plan-perioder, fleksibelt institutionsbyggeri til succes-sivt forskellige anvendelser, selvstyrende medborgerhuse, delegering af myndighed til lokale grupper."²

Fraværet, eller i det mindst et kvantitativt mindre omfang, af alternative planlægningsforståelser (disse diskursers "stilhed"), hænger naturligvis sammen med mange faktorer, herunder økonomiske og sociale logikkens karakter og kulturelle repræsentationsregimer af forskellig art.

Men hvis steder ses som lokalisering af det gode livs potentielle realisering, så vil det være naturligt at undersøge fænomenet "det venlige sted", det vil sige om og hvordan følelsen af identifikation kan fremmes, således som Norberg-Schultz formulerer arkitekturens formål. Steders kvalitet handler bl.a. om at høre til og om identitet. I bogen *Place: A short Introduction* fra 2004 bestemmer geografen Tim Cresswell steder ud fra tre dimensioner: Location, Locale & Sense of Place. Altså lokalisering/placering, fysisk fremtrædelse

og fornemmelse for sted. For at et sted er et sted er alle tre elementer nødvendige. Især det sidste, fornemmelsen for sted, skal behandles i det følgende.

STEDSKVALITET OG IDENTITET

Identitet handler om egenart (fra latin idem - samme), men også om at tilhøre en kategori eller et fællesskab. Uden relation til fællesskaber har mennesker ingen identitet. Geografen Relph skelner fx. derfor mellem steder og ikke-steder, det vil sige mellem situationer, hvor mennesker føler sig knyttet til et sted og steder uden identifikationsforum.

Hvad gør et sted unikt? Det er velkendt at mange steder opleves som værende uden unikke kendetegn. Journalist og debattør Peter Olesen retter i bogen "København bag facaderne" (Borgen 1989) en sviende kritik mod efterkrigstidens ensliggende byplanlægning: "Jeg forstår det ikke. Jeg kan ikke få ind i mit hoved, at det skulle være så påtrængende at skynde sig at få slettet alle historiske spor, også selv om de kun er 30-50 år gamle - bare for at få det hele til at se ens ud... Hvorfor skal der for enhver pris lægges afstand til det oprindelige og strømlines og moderniseres, så man ikke ved, hvor man befinder sig?". Her sættes der altså fokus på det som den franske antropolog Marc Augé har kaldt "non-place", det vil sige steder der ikke har en tilstrækkelig grad af unik signifikans. Eksempelvis en lufthavn, en gågade, et supermarked eller en motorvej. I modsætning til ikke-steder, opleves steder gennem specifikke unikke karakteristika.

Gode steder gemmer sig ofte i grænsefladerne mellem funktionszoner, Muggia/Trieste, Italien.

GENIUS LOCI

Denne unikke karakter kan imidlertid være svær at sætte ord på. Siden oldtiden har man forsøgt at begrebsliggøre steds særegenhed i såvel ord som billede. I den romerske by Pompeii dukkede der under udgravningerne flere billeder frem, som viser mennesker i gang med forskellige aktiviteter stående på en overflade, hvorunder en stor slange bugter sig. Slangen symboliserer det pågældende steds "ånd", dets "genius loci". Med klare referencer til flere sæt af forestillinger om stedsbunden energi (livsenergi, universets energi etc.), herunder til Feng'sui, Kami i Shinto, Numen, Sanctum Sanctorum og Tabernakel er Genius Loci at betragte som et sam-

menfattende begreb om steders "unikhed". Hvor svær opgaven end syntes, har der siden oldtiden været et ønske om at kunne indkapsle/opfange Genius Loci, ja endda at kunne bære ånden med sig til andre steder, jævnfør tabernakel.

Den italienske fotokunstner Andrea Gravano, født i Milano (*1972), der har lavet en serie billeder med titlen Genius Loci, har indtænkt interessen for industrielle ruiner og kulturarven som en ny form for Genius Loci. Pointen hos Gravano er følgende observation: Mennesket har skabt stederne, udnyttet dem, forladt dem, men "noget" er alligevel tilbage. Det, der er tilbage er "en tilstedeværelse", det vil sige noget menne-

skeligt som del af strukturerne. Menneske og struktur er sammenføjet til et "unicum" / fra tysk "Unikum" eller "unikat" (fra latin unus): "Eneståendehed" / egenart ved et objekt (værk, bygning, fotografi). Man kan sige at et unikt sted har patina, der som begreb etymologisk læner sig op af Genius Loci på samme måde som begrebet habitus gør det, det vil sige som noget i objektet indlejret, der former opfattelsen.

COMMON GROUND

Den i England opståede bevægelse common ground / local distinctiveness som blev grundlagt af den engelske miljøplanlægger Sue Clifford i 1982, har som sit udgangspunkt "a celebration of the commonplace, the local, the vernacular and the distinctive" som det er formuleret i bogen "England in Particular" fra 2006. Med andre ord er det stedernes partikularitet, der er genstand for opmærksomhed, herunder den stedets særegenhed som også den tidligere nævnte Gravano forsøger at indfange. Common Ground bevægelsen er optaget af udviklingen af lokalsamfund, herunder hvorledes lokale producenter (symbolsk sammenfattet under æblelogoer) kan understøtte vedligeholdelsen af stedsidentitet og følelsen af stedstilknytning. Bevægelsen har fokus på "the positive investment people can make in their own localities, championing popular democratic involvement, and by inspiring celebration as a starting point for action to improve the quality of our everyday places" Blandt de værktøjer bevægelsen foreslår anvendt er "mapping of spirit of place" via udarbejdelse af "Local ABCs" og "Parish Maps", dvs. kortlægning og billedgørelse af steders egenart.

Clifford formulerer det som et "focus on locality, the smallest arena in which life is played out. The territory to which you feel loyalty, which has meaning to you, about which you share some knowledge, for which indignance and protectiveness is easily roused, the neighbourhood of which you have the measure, which in some way helps to shape you."³

Det distinkte sted er også politikens testområde: "This is the local, the actual place, where the reference is reality, indifference is unusual, detachment is difficult. Here we are somehow entangled, although we may behave thoughtlessly, responsibility tries to surface. It is here that values and facts act upon each other and are passed on by us to create wisdom about nature, about living, dying and remembering. And more prosaically, it is where 'strategy' and 'policy' are tested to breaking point."

Stedernes genius loci eller patina fremtræder måske mest distinkt under forandringer: "Local, really local, significance is rehearsed in a subtle dance of detail and patina: we understand a place in close up, through stories retold, meanings shared, accumulations of fragments and identities. Our appreciation of it is often only tested when unsympathetic change threatens, or has already materialised." I en sådan udlægning høres næsten et ekko fra det tysk baserede hjemstavns-begreb, hvad common ground bevægelsen næppe vil le erkende. Der er dog klare konservative elementer i den måde at tænke sted på, elementer der kan vanskeliggøre en forståelse og påskønnelse af forandring og potentialer.

Men at føle sig hjemme, at høre til, at genkende og læse traditionen, er centrale elementer: "Whether you live in a town, a city or in the country, there are some things around you which are part of your daily round. Perhaps there are buildings which seem 'at home' in the landscape because they reflect the lives of the people who lived in the area before you - a mill, a line of houses, a quay or railway station; perhaps you enjoy a walk along lanes lined with primroses in spring, through water meadows or wild fells grazed by sheep; your walk may take you between the ducks on the canal and red brick warehouses, or through the sounds and smells of the street market to school. Wherever you are, it is the detail and overlays which have meaning to you and which give your area its own local distinctiveness." Folks følelse af tilhørsforhold og "sense of place", deres værdisætning af stedernes specifikke elementer, skaber ifølge Common Ground bevægelsen forudsætningerne for det gode liv.

Et særligt element i common ground bevægelsens aktiviteter er derfor udarbejdelsen af kort over lokalkulturens specifikke elementer, kaldet "Parish Maps": "A Parish Map demonstrates what people claim as their own locality and what they value in it - wild life, history, work, landmarks, buildings, people, festivals. It does not have to be precise or cartographically correct, but by illustrating locally distinctive activities and features, it helps you to focus on the everyday things that make your place significant to you and different from the next. It can include the elusive responses which cannot be measured or counted and also

the invisible - the stories, dialect, names and fragments of everyone's history."

AFFORDANCE, STEDERS BRUGERVENLIGHED

De muligheder et specifikt sted har for at opfylde en række grundlæggende behov for identitet, tilknytning, tryghed, social tilhørsforhold, selv-realisering, frihed samt naturligvis fysiologiske behov, kan måske sammenfattes via det af Gibson (1977) foreslåede begreb om "affordance", i den forstand at steders "affordance" genspejler grundlæggende menneskelige behov. Begrebet har rod i teoretiseringer om perception i fysiske omgivelser og skal forstås som en kvalitet ved en genstand henholdsvis et rum, som tillader en bestemt handling. Affordance kan også forstås som en potentiel handling i et specifikt miljø. Det vi i følge teorien ser på steder er først og fremmest muligheder for behovstilfredsstillelse og muligheder for handling. I senere udlægninger af affordance har begrebet fået betydningen "objekt/sted, der inviterer til bestemte anvendelser". I den forstand kan begrebet forstås som "brugervenlighed".

Kan man så planlægge gode steder? Kan et planlagt sted give folk følelsen af at høre til? Er eksempler som den svenske by "Jakriborg" udtryk for at brugervenlige steder kan skabes fra grunden af, steder der tilbyder sig som ramme om det gode liv, med den særlige grad af genius loci og patina som historisk synes at karakterisere forestillingerne om det gode livs realisering. Eller er der kun tale om pastiche, tomme kulisser, manglende identifikation og lav grad af "affordance"? Måske kan sådanne

Parti fra Jakriborg, Skåne.

spørgsmål slet ikke besvares. Vi forsøger alle at afkode steders budskaber. De relevante spørgsmål er måske: Hvordan henvender dette eller hint sted sig til mig? Som en forbruger? Som borger? Som et menneske med mange ønsker og behov? Som "bærer" af en livsform? Som levende en livsstil?

MULIGHEDSRUM OG AFGØRENDE ØJEBLIKKE

Svarene på sådanne spørgsmål rammesætter, hvordan vi hver især ser stedets ånd. Alligevel synes fælles historisk base-rede forestillinger at være til stede inden for den kulturkreds vi normalt drøfter disse perspektiver, hvilket kan forklare hvorfor alle gør det samme og får øje på det samme, når der kulturkortlægges og planlægges gode steder. Udviklingen på de danske byhavnefronter eller satsningerne på kreative miljøer er eksempler på, hvordan kommuner, byer og planlæggere griber til den samme værktøjskasse og bringer de samme virkemidler i brug, uanset stedernes geografiske og historiske kontekst. Overalt puttes den samme begrænsede mængde "kreativitet" ind i forladte industribygninger, produktionsanlæg, haller, havnekajer etc.: Teatre, cafeer, koncertrum

etc. i desperate forsøg på at puste liv i stederne og fremmane genius loci. At "mane" noget frem refererer til romernes dødsånder, "maner" og svarer altså til at "gnide på lampen", dvs. få ånden til at materialisere sig. Men hvad er denne ånd andet end en bestemmelse, det vil sige en fastlæggelse og dermed fastfrysning af stedernes betydning. Helt modsat en sådan bestemmelse mener den tysk-jødiske kulturkritiker Siegfried Kracauer (1889-1966), at byers kvalitet "bestemmes af det antal steder i dem, der er indrømmet improvisationen"⁴. Svarende til de tidligere nævnte "frihedsværdier" Lemberg efterspurte, så kunne man måske tænke gode steder som "mulighedsrum", som arenaer for indskydelser og som beredskab til at rumme det uforudsete, det heterogene og det flygtige. Det åbner for en fortolkning af genius loci som vogter af det momentane, det "afgørende øjeblik", følelsen af lykke, der hvor oplevelsen og stedet smelter sammen i et uadskilleligt hele.

¹ En udbygget og mere omfattende version af det følgende publiceres på det norske Statsbygg.no/Kryss netsted.

² Kai Lemberg, Skitse til en teori om Den Gode By, SBI, 1981

³ commonground.org.uk
- alle citater i afsnittet herfra

⁴ Her fra Henrik Reeh, Den urbane dimension 2002

DELTAGARKULTUR

- som begrepp, problematik och praktik

Af Per Dahlbeck, Bosse Müller och Magnus Persson, MAH

I Kreativ Metapol har begreppet deltagarkultur vuxit fram som ett tvärgående delprojekt. Att undersöka, tillämpa och problematisera begreppet kan förhoppningsvis ringa in viktiga tendenser i samhället. När nya kulturformer växer fram, som bygger på aktivt medskapande, behövs nya förhållningssätt och praktiker inom offentlig förvaltning för att kunna möta och hantera dem. Wikipedia beskriver deltagarkultur som:

"ett samlingsbegrepp för kulturformer och medier som förutsätter aktivt samskapande

av samtliga inblandade. Det kan handla om allting från fotboll till rollspel. Deltagarkultur står i kontrast till de åskådarinriktade kulturformerna där medieproduktion och -konsumtion är separerade från varandra. Massmediala och i stort enkelriktade kulturformer som film, böcker, radioprogram och television är exempel på åskådarkultur."

Ett sätt att tänka kring begrepp är det dikotomiska, dvs. i termer av motsatser eller markerade skillnader. En utgångspunkt kan vara att ställa deltagarkultur mot åskådarkultur. För att i sin tur försöka definiera begreppen närmare används ett antal motsatsspar som ringar in (eller påstås

ringa in) olika dimensioner av de överordnade begreppen:

Deltagarkultur	Åskådarkultur
Händelse	Föreställning
Presentation	Representation
Omedelbar	Förmedlad
Medskapare	Mottagare
Producent	Konsument
Aktiv	Passiv
Begär	Behov
Lek	Arbete
Spontan	Planerad
Okontrollerad	Kontrollerad
Remixkultur	Upphovskultur

Det är viktigt att understryka att dessa begreppspar utgör just utgångspunkter, ett första försök att kartlägga en mängd olika

fenomen såväl teoretiskt som praktiskt.

Konstruktionen kommer att behöva problematiseras, till exempel genom följande kritiska frågor: Hur fungerar dikotomierna i kontakten med olika kulturformer, medier och offentligheter? Är relationen mellan termerna i motsatsparen statiska eller dynamiska? Kan betydelser och värden rekonfigureras eller rentav vändas upp- och ned? Riskerar det dikotomiska begreppsbyggandet att bli fångat av/i samma typ av tänkande som man försöker överskrida och frigöra sig ifrån; riskerar man att själv bli en del av det Deleuze kallar den "binära maskinen":

It is false [to say that] the binary machine only exists for reasons of convenience. It is said that "base two" is the easiest. But in reality the binary machine is an important »

piece of the apparatuses of power. As many dichotomies as necessary will be established in order to stick everyone to the wall, to push everyone in a hole [...] Binary machines of social classes, of sexes, man-woman, of ages, child-adult, of races, black-white, of sectors, public-private, of subjectifications, among our own kind – not our kind.¹

Möjligheten att bli medskapare är alltså central i begreppet deltagarkultur och då måste den omfamna hela den verklighet vi lever i; en verklighet som idag präglas av både det fysiska rummet och det mediala rummet. Nya medier skapar nya offentligheter och arenor för deltagarkulturer. Gamla och nya medier ingår i olika typer av remedierande relationer till varandra, relationer som förändrar villkoren för, ja kanske själva kärnan i vad vi uppfattar som, en deltagare.²

”Deltagarkultur” måste undersökas nyfiskt, kritiskt och självreflexivt. Det är uppenbart att begreppet (och dess underbegrepp) bär på starkt positiva konnotationer (om till exempel gemenskap, demokrati, dialog/mångstämmighet, autenticitet, innovation, kreativitet, intensitet, inflytande, offentlighet. Här kan Keld Bucieks redogörelse tidigare i denna skrift för begrepp som ”affordances” (Gibson), non-place (Augé) och genius loci vara produktiva för att undvika entydigheter och för att göra oss uppmärksamma på risken för idylliserande eller romantiserande föreställningar. Buciek formulerar frågan om hur platsen hänvänder sig till människan. Denna fråga är lika central för begreppet deltagarkultur. Alltså: Hur positioneras människor i olika (diskurser om) deltagarkulturella praktiker? Som medborgare, konsument, klient, avnämare,

brukare, bärare av en livsstil, representant för en gruppidentitet osv. osv.?

Med Deleuze skulle man kunna pröva idén om och på vilka sätt begreppet deltagarkultur är både ett uttryck för och en producent av (eller maskin för produktionen) av begär.³ Begär skall till skillnad från behov ses som ett positivt begrepp, som ett motståndsbegrepp och möjligen också som ett metodologiskt begrepp (en undersökningsmetod och reflexioner över densamma). Begärsbegreppet kan ge en annan optik att se verkligheten igenom, där ledorden är kraft och blivande i stället för brist. Eller som Asmund Born formulerar det:

I stedet for at tale om alt det vi savner og har behov for, fordi politik, administration, uddannelse, klienterne og så videre er blevet noget andet/nogen andre, kunne vi tænke det politisk/administrative kompleks som en formidabel formning af begærsmaskinen. I stedet for at se pol/adm som organiseret for-lidt-hed kan vi se det som en helt fantastisk konkret maskine, der ikke bare er i stand til at inddrage flere og flere områder, men også kan gøre det ved hele tiden at transformere sig selv og ikke kun transformere sig selv, men også transformere betingelserne for transformation og det i en sådan grad at enhver afgrænsning mellem pol/adm systemet og resten af verden hele tiden ændrer karakter.⁴

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLA SOM BEGÄRSMASKIN

Forskning, utbildning och samverkan med det omgivande samhället är universitetens och högskolornas tre uppgifter. Kan dessa olika verksamheter erbjuda ett ”aktivt

samskapande av samtliga inblandade” ”där ledorden är kraft och blivande i stället för brist”? Kan universitet och högskola ”transformere sig selv, men også transformere betingelserne for transformation”? I Kreativ Metapol ser Malmö Högskola en möjlighet att pröva idén om deltagarkultur i den egna praktiken genom att skapa en utbildning kring deltagarkultur. Det ligger då i sakens natur att denna utbildning inte låter sig beskrivas på förhand, men några preliminära huvudteman står i fokus.

Tanken är att utifrån deltagarnas egna erfarenheter, utifrån diskussioner i kursen samt genom teoretiska och konkreta/empiriska undersökningar och tillämpningar av frågeställningar och begrepp knutna till respektive tema ge en så nyanserad bild som möjligt av villkoren för olika deltagarkulturers realisering eller icke-realiserings. Huvudteman är följande:

ORGANISATIONENS DILEMMAN

Vilka maktdimensioner ingår i kulturförvaltarens roll och uppdrag? Vilka möjligheter och hinder för att förändra dessa kan urskiljas? Hur ser relationerna mellan exkludering och inkludering ut?

NYA ROLLER I ORGANISATIONEN

Vilka roller tilldelas och/eller erövrar den senmoderna kulturförvaltaren? Kan han/hon vara både eldsjäl och administratör, både deltagare och iakttagare, både ett begärande subjekt och ett inom systemet verkande strategiskt subjekt?

BEGÄRSBEGREPPE

Vad får man analytiskt syn på med/genom begärsbegreppet och andra centrala

begrepp? Hur kan relationerna mellan begär och behov tänkas teoretiskt – och i olika praktiker? Hur producerar begärsmaskinen sina begrepp och problemformuleringar? Och hur producerar begäret oss som subjekt? Kan t.ex. en kommun producera ”eldsjälar”?

BEGREPPEN KULTUR OCH DELTAGARKULTUR

Vilka maktdimensioner rymmer och producerar begreppen? Förutsätter kulturbegreppet både inkludering och exkludering? Är den inkluderande deltagarkulturen, utan skarpa gränser utåt, en självklarhet eller en teoretisk önskedröm?

¹ Deleuze citerad efter Alice A. Jardine, Gynesis. Configurations of Woman and Modernity, Ithaca & London: Cornell UP 1985, s. 134.

² Richard Bolter & David Gruisin, Remediation. Understanding New Media, Cambridge, Mass & London: The MIT Press 2000.

³ Gilles Deleuze, Nomadologin, Skriftserien Kairos nr 4, Stockholm: Konsthögskolan 1998.

⁴ I mejlkorrespondens med Deltagarkulturggruppen 2010-08-30.

LABORATORIER SOM INNOVATIONSSTRATEGI

Af Inger Hallelov, CBS/CVL

Kan en laboratorietilgang styrke sandsynligheden for, at en mere radikal fornyelse kan blive resultatet? Det undersøger CVL i delprojektet Unge møder Unge.

Begrebet laboratorium stammer sprogligt fra det latinske verbum laborare = at arbejde. Den grundlæggende betydning er således et sted, hvor der arbejdes. I forbindelse med udvikling af viden er "laboratoriet" oprindeligt en naturvidenskabelig model, men i de senere år har offentlige og private innovationscentre inden for bl.a. læring, ledelse og organisation anvendt betegnelsen for at understrege den eksperimentelle og forskningsorienterede karakter af deres arbejde.

I Danmark gælder det private laboratorier som f.eks. TDCs Innovation Lab og Dacapo Teatret. I det offentlige gælder det f.eks. CBS' Leadership Lab, Århus Universitets Strategy Lab og Learning Lab på DPU samt de to interne innovationsenheder i henholdsvis centraladministrationen; Mindlab (et tværministerielt laboratorium) og Region Midtjyllands Midtlab. Også i Sverige er man langt i denne tænkning og metode, her eksemplificeret ved Malmö Högskolas arbejde med laboratorier.

På CBS/CVL er der initieret af Professor Preben Melander igangsat forskningsprojekter i laboratoriet som mulighed for innovation

både på metaniveau ved Rasmus Koss Rasmussen og bl.a. på daginstitutionsområdet ved Pernille Hviid og Mie Plotnikof samt i Kreativ Metapol i delprojektet Unge møder Unge.

LABORATORIEMODELLENS IDEOLOGI OG SAMSPILSOPTIK

Laboratoriemodellen bygger på en række grundlæggende studier af menneskers samspil, læring og involvering i sociale grupper¹ og R.D. Staceys observationer omkring strategiske emergerende læringsmønstre og kompleksitetens udfordringer².

Modellen har som udgangspunkt en hypotese om, at læring ikke sker i organisationer eller hos individer, men i grupper, hvor interaktionsprocessen er gearret mod at skabe sociale relationer, fælles erkendelse og selvrefleksion. Laboratoriemodellen er stadig på et begrebsligt udviklingsstadium, hvor et passende sprog endnu mangler at blive udviklet. Når vi taler om det, låner vi begreber fra naturvidenskab, økonomi og humaniora. Det kan gøre det uklart, men på den anden side tillader det, at alle kan relatere til det. Laboratoriet er et "rum", hvor de nærmeste primære interessenter inviteres ind, og hvor spilleregler og fælles mål kan overskride de gængse fordomme og tabuer. Processen bygger på gensidig tillid og tolerance, inciterende oplevelses- og læringsforløb, gensidig respekt af deltagernes særlige værdier »

og kulturelle mangfoldighed og en ambition om at nå et fagligt resultat, der er til gavn for fællesskabets funktion, f.eks. at fremme unges kulturelle udvikling.

Udfordringen for laboratoriets arbejde ligger i at kunne bringe aktører sammen som til daglig lever i hvert sit system af velstrukturerede rutiner, normer, værdier og roller. Laboratorieprocessen går ud på at udfordre tilvante antagelser, konfrontere forskellige accepterede værdiopfattelser, optikker og fordomme, lege med ideer, hypoteser og alternative mulighedsrum, vurdere konsekvensen af etablerede produktionsformer og praksisser etc. Processens progression forudsætter således, at deltagerne accepterer ideen om gennem refleksion, forsøg og dialog at sætte virkelighedens sprog, normer og magtpositioner i spil, ikke ved at fortrænge disse realiteter, men ved netop at sætte forskelligheder i centrum og bruge modsætningerne som social drivkraft. Dette stiller særlige krav til deltagernes involvering, tolerance og åbenhed overfor andres kritik.

Laboratorieprocessen inviterer således deltagerne til det åbne og fordomsfrie dialog- og udfoldelsesrum, hvor deltagerne tager udgangspunkt i deres egne oplevelser, værdier, normer og erfaringer og lader dem komme i spil. Dette sociale udgangspunkt bygger på selvrefleksion, selverkendelse, fortællingernes udsagnskraft og autenticitet, dialogens gennemsigtighed og fællesskabets intime sensitivitet udgør laboratoriets sociale kapital og processens energi og drivkraft. Tavlen er således ikke vasket ren fra start, men indeholder en masse information, som får ny mening, og som flytter sig undervejs i processen. Dermed produceres ny fælles viden, mening og handlekraft.

ET NYT PARADIGME I PRAKSIS, ET FRIRUM, EN KONFRONTATION?

På laboratedagen den 14. oktober i delprojektet Unge møder Unge, hvor Mia Hartmann, Rasmus Koss Rasmussen (begge ansat på CVL) og jeg faciliterede dagen blev der født en bæredygtig idé for det videre arbejde i delprojektet, som efterfølgende

er blevet udfoldet til en fælles erkendelse af, hvor delprojektet er på vej hen. Forud for laboratedagen var der i gruppen et ønske om at få løsnet fastlåste knuder op i projektets kontekst.

Deltagerne definerede selv på dagen den ambition om, hvor vil vi hen? Hvilke mål, hvilke handlemuligheder? På CVL havde vi planlagt, hvorledes processen kunne udfolde sig og derved lande med nye erkendelser. Om ambitionen nås findes i et samspil mellem deltagerne og derfor er succes ikke på forhånd givet.

Succes er stærkt afhængig af deltagernes evne til at stille realistiske mål og indgå givende samarbejdsrelationer.

Laboratoriet er som tidligere nævnt stadig på et begrebsligt stadie, hvor et passende sprog endnu mangler at blive udviklet. Denne laboratedag oplevedes som et community af ildsjæle. Som en konfrontation. Som et læringsfyldt frirum og meget mere.

Måske kan laboratoriet være det nye paradigme på vej som driver for den nødvendige offentlige innovation.

HVORFOR LABORATORIER?

Laboratiebegrebet eller tænkningen omkring laboratorier er funderet i en modreaktion mod de styringsformer i New Public Management, som fastholder nulfjelskultur, mistillid og kontrol, fastlåshed og præstationsangst.

Ud fra et ønske om at kunne frigøre den iboende kraft og potentiale i det enkelte individ ved at fokusere på det unikke frem for på standardiserede mål eller løsninger er visionen at man kan drage nytte af den energi og de drivkræfter, vi hver især kommer med.

¹ March, James G. (1991).). Exploration and Exploitation in Organizational Learning. In Organizational Science, vol.2 (1), February.

² Stacey, Ralph D.(2003). Strategic Management and Organisational Dynamics

³ Deltagerkommentarer

AFSLUTTENDE BETRAGTNINGER

Nogle afsluttende refleksioner er nok på sin plads her. Som nævnt i indledningen har vi her taget nogle af de mange temaer op, som har været i spil i projektet. Det er temaer og problemstillinger som projektets tre videnspartnere er optaget af. Dette skrift er derfor en præsentation af det projektfelt universitetspartnere er interesseret i.

Mange andre problemstillinger kunne være blevet taget op. Det gælder ikke mindst, hvad det her Øresunds-projekt egentlig er for en størrelse og hvorledes projektet spiller sammen med, henholdsvis ikke spiller sammen med de mangfoldige øvrige Øresundsaktiviteter, som har fundet sted de sidste 10 år.

I et perspektiv handler Øresund grundlæggende om vand som noget, der både adskiller og samler, Øresund handler om grænsedragning og Øresund handler om kultur- og sprogforskelle.

I et andet perspektiv handler Øresund om Øresundsregionen, det grandiose politiske projekt, som har både fortalere og modstandere, det sidste ikke mindst i forhold til måden, hvorpå projektet i sit udgangspunkt blev et elitært magtprojekt. Svante Helms har f.eks. i Scenemesterens Sejrsang analyseret, hvorledes Øresundsregionen blev et resultat af et større magtpolitisk spil om penge og indflydelse (i Danmark, men muligvis også i Sverige) og blev indskrevet

i et spil om magt og ressourcefordelingen mellem hovedstad og provins.

Et tredje perspektiv er den nylig vedtagne Øresundsstrategi, hvor Øresundsregionen i 2020 "skal være Europas mest attraktive og klimasmarte region for borgere, erhvervsliv og besøgende takket være en effektiv udnyttelse af integrationen og den grænseregionale dynamik. Det indebærer, at regionen i 2020

- » er en region med et mangfoldigt og inkluderende kulturliv af høj kvalitet, med flere stærke kulturelle områder og en høj innovationsgrad baseret på kultur.
- » er en region med en markant fælles satsning på kultur, for, med og af børn og unge, på blandt andet skoler og i idrætsklubber som skal stimulere, at børn og unge tidligt får kendskab til kulturen på begge sider af Sundet og herigennem bliver ambassadører for dialog og samarbejde på tværs af Øresund.
- » er en innovationstæt region med mange iværksættere og stærke synergieffekter mellem regionens videninstitutioner og erhvervslivet i hele regionen"

Og et fjerde perspektiv tilbydes af Robert Leonardi, der mener, at Øresundsregionen er en stærk region og at "Cross borders cooperation is vital to the creation of new economic space" og at "Creation of syner-

gies across national borders" er et absolut must i fremtiden. Leonardi talte om at genfinde tidligere tiders sammenhængskraft på tværs af nuværende grænser og her har regionen jo i høj grad en fælles (krigs-) historie på godt og ondt.

I disse meget luftige kontekster, eller måske endda utopiske perspektiver kan projektet Kreativ Metapol selv synes at svæve lidt i luften. De indlysende kreative muligheder i Sundet er f.eks. ikke indarbejdet ligesom projektet i forhold til det politiske niveau på begge sider af Øresund, kun i beskedent omfang har øvet indflydelse. Det sidste kan sikkert ikke være anderledes med denne type projekter, og gevinsterne af projektet skal bestemt ikke undervurderes, i form af

- » ide-udveksling
- » skabelse af netværk for kulturplanlæggere på tværs af sundet
- » de mange ambitioner i projektet om at skabe rum for kreativitet i både et borgerperspektiv og i et planlæggerperspektiv og et ofte dybtfølt ønske om at skabe steder, hvor borgerne omkring Øresund kan realisere deres demokratiske potentiale og mødes på tværs af alder, klasse og etnicitet, er måske projektets vigtigste bidrag.

En måde at fastholde og udbygge de nævnte ambitioner, dvs at sikre en fortsat udveksling af ideer mellem planlægnings-

praktikere, universiteter og borgere er som antydnet i indledningen, at arbejde hen i mod et tidsskrift, en journal, et nyhedsbrev eller noget lignende.

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

Interreg **IV A**

ÖRESUND – KATTEGAT – SKAGERRAK